

именными, наречными и инфинитивными, сложные (двойные) – глагольно-именными и глагольными.

Ключевые слова: простое глагольное лексически выраженное сказуемое, простое нулевое сказуемое, составное глагольное сказуемое, составное именное сказуемое, составное инфинитивное сказуемое, составное наречное сказуемое, сложное (двойное) сказуемое, вторичное сказуемое.

Khrystianinova Raisa. The Typology of Predicates in Modern Ukrainian Language. Article deals with the actual problem of theory of simple sentences. It is pointed and detailed information about the types of predicates within modern Ukrainian literary language; there are also revealed ways of their realization. It is stated that predicate is the main member of formal-grammar structure of simple two-part sentence which is in the predicative connection with the subject and this is the formal correlate of the predicate. The formal-grammar typology of predicates is realized considering the way of expressing modal-temporal meanings and morphological nature of predicates' form. By way of expressing modal-temporal meanings all predicates are divided in three main types: simple, complicate and double. The simple predicate could be «zero» or «lexically expressed». It is determined that on morphological expressing the simple predicates could be only verbal, complicate predicates could be verbal, nominal, adverbial and infinitive, double predicates could be verbal-nominal and verbal.

Key words: simple verbal lexically expressed predicate, simple zero predicate, complicate verbal predicate, complicate nominal predicate, complicate infinitive predicate, complicate adverbial predicate, double predicate, secondary predicate.

УДК 811. 161. 2'373 : 291. 315. 5

Юлія Штибель

СЕМАНТИЧНЕ НАПОВНЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНОГО СИМВОЛУ *КІНЬ* У БІБЛІЙНОМУ ТЕКСТІ

У статті простежено функціонування лінгвістичного символу *кінь* у біблійному тексті, розглянуто мовні засоби вираження словесних образів-символів *коня* (агенсні, пацієнсні поєднання слів, порівняльні та різновиди синтаксичних конструкцій, асоціативні ряди).

Ключові слова: символ, Біблія, номінативна модель, синтаксична конструкція, домінанта, периферія.

Обґрунтування наукової проблеми та її значення. Необхідність дослідження символічної парадигми Біблії в лінгвістичному аспекті

пояснюється передусім утвердженню української мови в царині сакрального, теоретичному обґрунтуванню її здатності вичерпно виражати високі духовні істини. Біблійна символіка з огляду на її походження, специфіку образно-символічних систем різних народів, очевидно, не могла безпосередньо перетворитися у власне національну символіку, хоч і впроваджувалася у свідомість народів християнського світу віками. Однак не можна применшувати вплив християнства на формування символіки християнських народів, вироблення власне національних рис у системі біблійно-образного сприйняття світу. Об'єктивація символів у біблійній картині світу дає змогу виявити їхні прагматичні, когнітологічні, архетипні, аксіологічні параметри, виділяючи при цьому національно-культурний зміст, його специфіку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Біблійний текст усе частіше привертає увагу лінгвістів. Їхні дослідження стосуються мовно-стилістичних особливостей (О. Горбач, Л. Шевченко, Н. Бабич, М. Лесюк), функціонування біблійної фразеології, репрезентованої науковим доробком А. Коваль, Г. Бурдіної, О. Решетняк, Н. Швидкої, лінгвістичної герменевтики (З. Лановик, О. Камчатнов), синтаксичної організації окремих книг Біблії (А. Галас, Т. Мороз), лінгвокогнітивного моделювання (Г. Поліна, І. Шевченко та ін).

Окремі аспекти вивчення біблійної символіки знаходимо в працях З. Лановик [1], Л. Шевченко [4], Н. Швидкої [3], О. Решетняк [2] та ін. У монографії З. Лановик «Hermeneutica Sakra» розглянуто еволюцію біблійної герменевтики, проаналізовано структурно-текстову та художньо-образну природу Біблії, окреслено контекстуальні, інтертекстуальні та екстратекстуальні принципи аналізу Біблії, виокремлено її жанрові, художньо-поетичні та стилістичні особливості. Для нас особливо важливим є аналіз авторкою метатекстуальних парадигм Біблії (архетипної, символічної, алегоричної, типологічної) та принципів їх інтерпретації, які частково використовуватимемо в наших студіях. Л. Шевченко досліджує біблійну символіку в лінгвокогнітивному та лінгвокультурологічному аспектах, що є суголосним до окресленої нами тематики. Проблемі усвідомлення ролі бібліонімів як одного із засобів створення архетипної символіки біблійної апокаліптичної картини світу прив'язана стаття О. Решетняк «Бібліоніми як один із засобів створення архетипної символіки апокаліптичної біблійної образності». У цій науковій розвідці окрес-

лено межі сакральних понять Єрусалим та Новий Єрусалим; репрезентовано архетипну парадигму, марковану лексемами з позитивною й негативною конотацією. Біблійний символ як компонент фразеологічної одиниці розглядає Н. Швидка. Дослідниця аналізує процес формування внутрішньої форми, образно-символічну структуру компонентів фразем як маркерів культурної конотації. Однак системного дослідження функціонування символу в біблійному тексті в суто лінгвістичному аспекті досі немає, що й зумовило предмет наших зацікавлень.

Поняття *символ* неоднаково трактується в різних системах, що зумовлено його приналежністю до метамов різних наук – логіки, математики, етнографії, психології, філології і лінгвістики, філософії, історії релігій, соціології, культурології. Це й зумовило різні дослідницькі підходи: філософський (О. Лосєв, М. Мамардашвілі, Ю. Сватко та ін.), міфологічний (праці Є. Мелетинського, У. Тернера та ін), лінгвокультурологічний (В. Колесов, А. Потапенко, Н. Слухай, Ю. Степанов та ін), лінгвістичний (О. Потебня, В. Кононенко, А. Мойсієнко та ін.), лінгвокогнітивний (О. Селіванова, С. Жаботинська, Ю. Главацька, А. Приходько та ін.) тощо.

Власне біблійні символи ми розглядатимемо в лінгвістичному аспекті з опертям на дані семіотики, філософії мови, когнітивної лінгвістики, культурології, на основі яких окреслюємо символ як полісемійний, багатоаспектний у смисловому вираженні предметно-поняттєвий образ, який знаходиться на межі різних систем координат, що взаємодіють між собою. У сучасному мовознавстві спостерігається синонімічне вживання термінів «символ», «словесний символ», «образ-символ», що зумовило введення в науковий обіг терміна «словесний образ-символ», який найповніше, на нашу думку, виражає сутність символу в лінгвістичному аспекті.

У циклі статей ми спробуємо простежити лінгвістичну специфіку біблійної символіки. Дослідження біблійної символіки для українського мовознавства є надзвичайно важливим, позаяк заповнить лакуну, зумовлену відомими причинами.

Мета статті – аналіз мовних засобів вираження словесних образів-символів *кона* в біблійному тексті.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Ядро лінгвістичного символу *кінь* у Біблії формує пряме значення «Велика свійська тварина, яку використовують

для перевезення людей і вантажів, для військових цілей, земляних робіт» («І буде такий самий удар на коня, мула, верблюда й осла, та на всяку худобу, що буде в таборах у них, як пораза оця» [Зах.14:15]*. У біблійному тексті зафіксовані такі переносні значення лексеми **кінь**: **небесної сили** – «І сталося, як вони все йшли та говорили, аж ось появився огняний віз та **огняні коні**, і розлучили їх одного від одного. І вознісся Ілля в вихрі на небо...» [2Цар.2:11], **Божої могутності** – «Чи на ріки, о Господи, Ти запалав, чи на ріки Твій гнів? Чи Твоє пересердя на море, що їздиш на **конях** Своїх, на спасенних Своїх колесницях?» [Ав 3:8], **сили** – «Чи ти силу **коневі** даси, чи шию його ти зодягнеш у гриву? Чи ти зробиш, що буде скакати він, мов сарана? Величне ір-жання його страшелезне! Б'є ногою в долині та тішиться силою, іде він насупроти зброї, сміється з страху й не жахається, і не вертається з-перед меча, хоч дзвонить над ним сагайдак, вістря списове та ратище! Він із шаленістю та лютістю землю ковтає, і не вірить, що чути гук рогу» [Йов 19-24], **людської плоті** – «А Єгипет не Бог, а людина, а **коні** їхні тіло, не дух: як простягне Господь Свою руку, то спіткнеться помагач, впаде і підпомаганий, і разом вони всі погинуть!» [Іс.31:3].

В откровенні Йоана говориться про чотирьох коней Апокаліпсису: **білий кінь** символізує **переможців**: «І я глянув, і ось **кінь білий**, а той, хто на ньому сидів, мав лука. І вінця йому дано, і він вийшов, немов переможець, і щоб перемогти» [Об.6:2], **червоний кінь** – **війну**: «І вийшов **кінь** другий, **червоний**. А тому, хто на ньому сидів, було дано взяти мир із землі та щоб убивали один одного. І меч великий був даний йому» [Об.6:4], **вороний кінь** – **голод**: «І коли третю печатку розкрив, я третю тварину почув, що казала: Підійди! І я глянув, і ось **кінь вороний**. А той, хто на ньому сидів, мав вагу в своїй руці. І я ніби голос почув посеред чотирьох тих тварин, що казав: Ківиш пшениці за динарія, і три ковші ячменю за динарія, а оливи й вина не марнуй!» [Об.6:5–6], **чалий кінь** – **смерть**: «І я глянув, і ось **кінь чалий**. А той, хто на ньому сидів, на ім'я йому Смерть, за ним же слідом ішов Ад. І дана їм влада була на четвертій частині землі забивати мечем, і голодом, і мором, і земними звірми» [Об.6:8].

---

* Тут і далі покликання на: Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту [переклад проф. Івана Огієнка]. – К. : Українське Біблійне Товариство, 2002. – 1375 с.

В Откровенні Йоана *білий кінь* також символ **Божого суду**: *І побачив я небо відкрите. І ось білий кінь, а Той, Хто на ньому сидів, зветься Вірний і Правдивий, і Він справедливо судить і воює* [Об.19:11].

У пророка Захарії теж присутня символіка коней: *червоного, чорного, білого, пасастого, які уособлюють небесні вітри* – «*І знову звів я очі свої та й побачив, аж ось чотири колесниці виходять з-між двох гір, а ті гори гори з міді. В колесниці першій коні червоні, а в колесниці другій коні чорні, а в колесниці третій коні білі, а в колесниці четвертій коні пасасті, міцні. І відповів я та й сказав до Ангола, що говорив зо мною: Що це таке, мій пане? І Ангол відповів та й сказав до мене: Це чотири небесні вітри, що виходять після стояння перед Господом усієї землі*» [Зах. 6: 1–5].

Асоціативні зв'язки експлікуються ад'єктивними позначеннями **кольору**: *білий, червоний, чорний, масті*: *вороний, чалий, пасастий, рябий*, **фізичних властивостей**: *міцний, баский, швидкий, готовності*: *приготовлений*, **посесивності**: *фараоновий*. Особливістю асоціатив лінгвістичного символу *кінь* є те, що вони здебільшого компоненти складеної назви-символу (кольору, масті).

Похідне утворення *кінський* є складником урбаноніма *Кінська брама*. Як свідчать біблійні джерела («*І він повідсталяв коні, яких давали Юдині царі для сонця, від входу до Господнього дому, при кімнаті євнуха Нетан-Мелеха, що був у Парварімі, а колесниці сонця попалив ув огні*» [2 Цар. 23:11]), таку назву він отримав у зв'язку з тим, що через це місце ідолопоклонники приводили коней на посвяту сонцю.

Образні значення лінгвістичного символу «кінь» реалізують поєднання слова *кінь* з іменниками, порівняльними та складними синтаксичними конструкціями.

За допомогою номінативних поєднань лексеми *кінь* експлікуються такі образні значення, як **подарунок** (граматична модель $N_{N2}N_{N4}$): «*І дати цю одежу та цього коня на руку котрогось із старших князів царевих. І нехай зодягнуть того чоловіка, якому цар жадає чести, і нехай возять його на коні на міській площі, і нехай кличуть перед ним: Так робиться мужеві, якому цар жадає чести!*» [Ест.6:9], **відплата** ($N_{N1}N_{N6}$): «*Меч на коні його й на його колесниці, та на всю мішанину народів, яка серед нього, і стануть вони як жінки! Меч на скарби його й пограбовані будуть!*» [Єр.50:37], **завоювання** ($N_{N5}N_{N2}$): «*Копитами коней своїх він потопче усі твої вулиці, позабиває мечем твій народ, і на землю попадають пам'ятники твоєї могутності...*»

[Єз.26:11], **ідолопоклоство** ($N_{N4}N_{N2}$): «*І вигублю Я колесниці з Єфрема, і коня з Єрусалиму, і військовий лук знищений буде. І народам Він мир сповістить, а Його панування від моря до моря, і від Ріки аж до кінців землі*» [Зах.9:10].

Порівняльні та складні синтаксичні конструкції лінгвістичного символу *кінь* виражають **обмеженість розуму**: «*Не будьте, як кінь, як той мул нерозумні, що їх треба приборкати оздобою їхньою вудилом і вуздечкою, як до тебе вони не зближаються*» [Пс.31:9], **фізичні властивості**: «*Ось він прийде, як хмари, й як буря його колесниці, від орлів швидші коні його: Горе нам, бо спустошені будемо ми!...*» [Єр.4:13], «*І від пантер його коні швидші, і від вовків вечерових лютіші, розлетяться його верхівці, а їзці його здалека придуть, вони будуть летіти, неначе орел, що на їжу поспішає*» [Ав.1:8], **себелюбство**: «*Прислухався Я й слухав: неправду говорять, немає нікого, хто б каявся у своїму лукавстві, говорячи: Що я зробив? Кожен з них обертається до свого бігу, мов той кінь, що женеться у бій...*» [Єр.8:6], **безодню**: «*Що провадив безоднями їх, як коня на пустині, і вони не спіткнулись?*» [Іс.63:13], **силу**: «*Горе тим, що в Єгипет по поміч ідуть, що на коней спираються, і на колесниці надію свою покладають, вони бо численні! та на верхівців, бо вони дуже сильні! але на Святого Ізраїлевого не дивляться, і до Господа не звертаються!*» [Іс.31:1], **Божу кару**: «*На пастирів гнів Мій палає, а козлів навіщу, бо стадо Своє, Юдин дім покарає Господь Саваот, і вчинить Він їх, немов Своім славним конем на війні*» [Зах.10:3].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, типологічне значення лінгвістичного символу *кінь* у біблійному тексті характеризує сферу сакрального, становлячи ядерну зону символу («небесна сила», «Божа могутність», «Божий суд», «Божа кара», «небесні вітри»). Сфера профанного експлікована значеннями *сили, людської плоті, смерті* тощо. Як бачимо, аксіологічна парадигма аналізованого образу-символу знаходиться в межах архетипів, що об'єктивують дуальну опозицію Бог/сатана, життя/ смерть.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в системному дослідженні інших словесних образів-символів зоонімів.

Література

1. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту [переклад проф. Івана Огієнка]. – К. : Українське Біблійне Товариство, 2002. – 1375 с.
2. Лановик З. Hermeneutica Sakra / Зоряна Лановик. – Тернопіль : Ред.-вид. відд. Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка, 2006. – 587 с.

3. Решетняк О. О. Бібліоніми як один із засобів створення архетипної символіки апокаліптичної біблійної образності / О. О. Решетняк // Science and Education a New Dimension : Phylology. – Vol. 4. – 2013. – S. 84–86.
4. Швидка Н. В. Структурно-семантична організація біблійного фразеологізму СОДОМ І ГОМОРА. Дослідження з лексикології і граматики української мови // Збірник наукових праць / за ред. д. ф. н., проф. І. С. Попової. – Дніпропетровськ, 2013. – Вип. 13. – С. 91–99.
5. Шевченко М. Біблійна символіка : лінгвістичний аспект / М. Шевченко. – Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://irbis-nbuv.gov.ua/c>.

References

1. Bibliia abo Knyhy Sviatoho Pysma Staroho y Novoho Zapovitu [pereklad prof. Ivana Ohienka]. – K. : Ukrainske Bibliine Tovarystvo, 2002. – 1375 s.
2. Lanovyk Z. Hermeneutica Sakra / Zoriana Lanovyk. – Ternopil : Red.-vyd. vidd. Ternopilskoho nats. ped. un-tu im. Volodymyra Hnatiuka, 2006. – 587 s.
3. Reshetniak O. O. Bibliionimy yak odyin iz zasobiv stvorennia arkhetyпноi symvoliky apokaliptychnoi bibliinoi obraznosti / O. O. Reshetniak // Science and Education a New Dimension : Phylology. – Vol. 4. – 2013. – S. 84–86.
4. Shvydka N. V. Strukturno-semantychna orhanizatsiia bibliinoho frazeolohizmu SODOM I HOMORRA. Doslidzhennia z leksykologhii i hramatyky ukrainskoi movy // Zbirnyk naukovykh prats / za red. d. f. n., prof. I. S. Popovoi. – Dni-propetrovsk, 2013. – Vyp. 13. – S. 91–99.
5. Shevchenko M. Bibliina symvolika : linhvistychnyi aspekt / M. Shevchenko. – Elektronnyi resurs. – Rezhym dostupu: <http://irbis-nbuv.gov.ua/c>.

Штибель Юлия. Семантическое наполнение лингвистического символа *конь* в библейском тексте. В статье прослежено функционирование лингвистического символа *конь* в библейском тексте, очерчены научные достижения в области языковедческих студий над библейским текстом, подано понимание лингвистического символа как полисемантического, многоаспектного в смысловом выражении предметно-понятийного образа, что находится на стыке разных систем координат, взаимодействующих между собой, а также рассмотрены языковые средства выражения словесных образов-символов коня (агенсные, пациенские сочетания слов, сравнительные и разновидности синтаксических конструкций, ассоциативные ряды. Выяснены доминантные и периферийные образные значения рассматриваемого символа, что дало возможность выявить их прагматические, когнитологические, архетипные, аксиологические параметры, его специфику.

Ключевые слова: символ, Библия, номинативная модель, синтаксическая конструкция, дериват, доминанта, периферия.

Shtybel Yulia. The semantic content of the linguistic symbol of the horse in the biblical text. The article traces the functioning of the linguistic symbol of the horse in the biblical text, scientific achievements in the field of linguistic studies of the biblical text have been defined, the comprehension of the linguistic symbol as a polysemantic and multiaspect objective-conceptual image in the semantic expression

has been presented as the one that is located at the turn of interacting coordinate systems; linguistic means of expressing verbal symbols of the horse have been examined (agent- and patient-related word combinations, similies and a variety of syntactic structures, associative ranges). Dominant and peripheral image notions of the considered symbol have been clarified which gave the opportunity to identify their pragmatic, cognitive, archetypal, axiological parameters and its specificity.

Key words: symbol, Bible, nominative model, syntactic structure, derivative, dominant, periphery.